

## ALKA's aftaler med SID

Journal nr. 2: 8032-365/Fødevarer/finans, Id

Rådsmødet den 29. marts 2000

---

### Resumé

1. Forsikrings-Aktieselskabet ALKA har anmeldt en aftale om kollektiv gruppeulykkesforsikring og i tilknytning hertil en aftale om tegning af individuelle forbundsskadesforsikringer med SID.

2. Aftalen om kollektiv gruppeulykkesforsikring går ud på, at kontingentbetalende medlemmer af SID er omfattede af ordningen. I tilknytning hertil giver aftalen om tegning af individuelle forbundsforsikring disse medlemmer adgang til at tegne forbundsforsikringer i ALKA på særlige vilkår. I begge aftaler gælder et opsigelsesvarsel på 6 måneder til en 1. januar, dog således at aftalen om individuelle forsikringer er betinget af, at aftalen om den kollektive gruppeulykkesforsikring er i kraft. Medlemmerne kan udtræde af den kollektive ordning med 1 måneds varsel.

3. Aftalerne omfatter xx personer svarende til xx % af SID-medlemmerne. Heraf har under xx % benyttet sig af muligheden for at tegne de individuelle forbundsforsikringer i ALKA.

4. Aftalerne kan begrænse andre udbyderes mulighed for at trænge ind på markedet, men det er Konkurrencestyrelsens vurdering, at de anmeldte aftaler ikke har en sådan markedspåvirkning, at konkurrencen begrænses. Der er herved lagt vægt på, at medlemmerne af forbundet ikke er tvunget til at deltage i ordningen, at ALKA's markedsandel på det samlede skadesforsikringsmarked er 2,75 %, samt at ALKA's aftaler med fagforbundene udgør 0,85 % af det samlede marked. Aftalerne er ikke omfattet af forbudet mod konkurrencebegrænsende aftaler i konkurrencelovens § 6, stk. 1. Der kan derfor meddeles ALKA en ikke-indgrebserklæring efter konkurrencelovens § 9.

### Afgørelse

5. Det meddeles ALKA Forsikring, a

- aftalerne mellem ALKA Forsikring og Specialarbejderforbundet i Danmark om kollektiv ulykkesforsikring og individuelle forbundsforsikringer ikke efter de forhold, som Konkurrencerådet har kendskab til, er omfattet af forbudet mod konkurrencebegrænsende aftaler i konkurrencelovens § 6, stk. 1, jf. konkurrencelovens § 9.

### Sagsfremstilling

#### Sagens anledning

6. Forsikrings-Aktieselskabet ALKA har ved brev af 29. juni 1998 anmeldt en aftale om kollektiv ulykkesforsikring og en aftale om tegning af individuelle forbundsforsikringer med Specialarbejderforbundet i Danmark (SID). Aftalerne er indgået før den 1. januar 1998. Anmeldelse er sket i henhold til overgangsreglerne i konkurrencelovens § 27.

7. ALKA ansøger om en erklæring om ikke-indgreb i medfør af konkurrenceloven § 9, subsidiært om en individuel fritagelse efter konkurrenceloven § 8, stk. 1, såfremt en erklæring om ikke-indgreb ikke kan meddeles.

8. ALKA har indgået tilsvarende aftaler med i alt 9 fagforbund. Alle aftaler omfatter dels kollektiv

ulykkes-/personforsikring og dels supplerende ulykkes-, familie- og husforsikring.<sup>1</sup> Aftalen om kollektiv ulykkesforsikring er en forudsætning for aftalen om tegning af individuelle forsikringer.

## Sagens parter

9. Forsikrings-Aktieselskabet ALKA er moderselskab i ALKA-koncernen. Datterselskaber i koncernen er Forsikrings-Aktieselskabet ALKA Liv og Forsikrings-Aktieselskabet Liv II.

10. I 1998 havde ALKA-koncernen bruttopræmieindtægter på 1.522 mio. kr. Heraf tegnede ALKA Skade sig for 950 mio. kr., hvor ALKA Liv havde bruttopræmier for 572 mio. kr.

11. Forsikringsbranchen havde i 1998 en omsætning på 34.114 mio. kr. (skade) og 41.482 mio. kr. (liv), i alt 75.596 mio. kr.<sup>2</sup>

12. ALKA har oplyst, at SID pr. 1. kvartal 1999 havde xx medlemmer. Forbundets omsætning kendes ikke. Det totale antal LO-medlemmer var i samme kvartal xx.

## Det relevante marked

### Produktmarkedet

13. Anmelder anfører, at det relevante marked er markedet for skadesforsikringer. Styrelsen tilslutter sig dette. Det relevante produkt, er ulykkes-, familie- og villaforsikringer, som alle er skadesforsikringer. Markedet kan muligvis afgrænses mere snævert til disse konkrete produkter, men det er ikke fundet relevant i denne sammenhæng, da det ikke antages at ville påvirke vurderingen af parternes stilling på markedet.

14. Skadesforsikringer adskiller sig fra livsforsikringer bl.a. ved, at de to forsikringstyper ikke kan substituere hinanden, ligesom skades- og livsforsikringsvirksomhed skal drives i adskilte selskaber.

### Det geografiske marked

15. Det geografiske marked er Danmark. Der er tale om aftaler mellem et dansk forsikringsselskab og et dansk fagforbund om forsikring af og til arbejdstagere i Danmark. ALKA driver kun virksomhed i Danmark. Det kan ikke udelukkes, at de forsikrede kan tage deres forsikringer med til udlandet, eller at udenlandske selskaber kan tilbyde danske forsikringstagere tilsvarende forsikringer, men det skønnes ikke at være relevant i denne sammenhæng, da det ikke antages at forekomme.

### Parternes stilling på det relevante marked

16. ALKA's andel af skadesforsikringsmarkedet er 2,75 % målt på bruttopræmieindtægterne, mens andelen på livsforsikringsmarkedet er 1,3 %. ALKA har oplyst, at deres 9 aftaler med LO-forbundene om gruppeulykkesforsikring omfatter ca. 0,85 % af det samlede skadesforsikringsmarked.

17. Ca. xx af SID's medlemmer er omfattet af den kollektive gruppeulykkesforsikring. Den årlige præmieindtægt på SID's kollektive ulykkesforsikring var i 1999 ca. mio. kr. xx, svarende til ca. kr. xx pr. medlem.

## Aftalerne

18. Der er tale om 2 aftaler med indbyrdes sammenhæng: 1) aftale om kollektiv ulykkesforsikring

og 2) aftale om tegning af individuelle forbundsforsikringer. Aftalen om individuelle forbundsforsikringer er betinget af, at medlemmet er omfattet af den kollektive forsikring.

### **Aftale om kollektiv ulykkesforsikring**

19. Aftalen mellem ALKA og SID er indgået med virkning pr. 1. januar 1990. SID er forsikringstager, ALKA er forsikringsgiver, medlemmet er den forsikrede. Medlemmerne er ikke part i aftalen.

20. SID-medlemmer er automatisk omfattede af den kollektive gruppeulykkesforsikring, men medlemmerne kan fravælge ordningen. Indtrædelse i ordningen sker uden afgivelse af helbredsoplysninger ved indmeldelse i SID. Medlemmets udtræden sker ved udmeldelse af forbundet eller med en måneds varsel. Knap xx af SID's godt xx medlemmer har valgt ikke at være omfattet af ordningen. Forsikringen dækker kun i fritiden. De omfattede forsikringsbegivenheder er invaliditet (xx kr.) og død som følge af ulykke (xx kr.).

21. Forbundet betaler hver måned præmie på xx kr. pr. forsikret medlem (i tal fra 1990). Forbundet opkræver præmien via medlemskontingentet. Præmien er baseret på en minimumstilslutning på xx % eller xx medlemmer. Den reguleres efter en aftalt reguleringsklausul/skadesprocent.

22. ALKA foretager al skadesbehandling, mens SID administrerer ordningen. SID modregner xx % af de månedlige præmieindbetalinger til dækning af omkostningerne ved administration af ordningen, hvilket svarer til at SID modtager ca. kr. xx pr. medlem for at administrere ordningen.

23. SID's opgaver består i at orientere medlemmerne om forsikringen, diverse erklæringer, anmeldelseskemaer, til- og afmelding, udbetaling af erstatninger, samt udarbejdelse og udsendelse af brochurer.

24. Aftalen kan af parterne opsiges med 6 måneders skriftligt varsel til en 1. januar, dvs. at varslet kan blive op til 18 måneder. Medlemmet/den forsikrede kan opsige forsikringen med en måneds varsel.

### **Aftale om individuelle forbundsforsikringer**

25. Kontingentbetalende medlemmer, som er omfattet af gruppeulykkesforsikringsaftalen, har ret til at tegne individuelle forsikringer på ALKA's til enhver tid gældende præmier og betingelser.

26. Visse af forbundsskadeforsikringerne afviger fra de tilsvarende almindelige ALKA-forsikringer. [...] Bortset herfra er der ingen forskelle mellem forbunds- og ALKA's almindelige forsikringer.

27. Det er frivilligt for medlemmerne, om de vil tegne disse forsikringer. Når medlemmet ikke længere er medlem af SID, ændres forsikringerne til almindelige ALKA-forsikringer. Hvis medlemmet bliver medlem af et andet fagforbund, der har en tilsvarende aftale med ALKA, kan forsikringen overføres.

28. Begge parter har forpligtet sig til at medvirke til markedsføring af forbundets forsikringer i henhold til en særlig markedsføringsplan. Forbundet har forpligtet sig til at afholde udgifter til medlemsorientering og salgsarbejde, mens ALKA løbende skal medtage forbundsforsikringerne i sin markedsføring. SID modtager herfor en omkostningsrefusion på xx % af den indtjente præmie på forbundsfamilieforsikringerne. Beløbet udgjorde i 1999 kr. xx.

29. Aftalen gælder kun så længe aftalen om kollektiv ulykkesforsikring er i kraft. Aftalen kan af parterne opsiges med 6 måneders varsel til en 1. januar. Varslet kan blive op til 18 måneder.

## Forsikringsbetingelserne

30. Styrelsen har ikke vurderet de konkrete forsikringsbetingelser, der gælder i forholdet mellem ALKA og de forsikrede.

### Vurdering

31. Konkurrencerådet skal tage stilling til, om der i aftalerne er konkurrencebegrænsende elementer, der fører til, at aftalerne er omfattet af forbudet i konkurrencelovens § 6, stk. 1. Hvis dette måtte være tilfældet, skal rådet tage stilling til, om der i givet fald kan meddeles individuel fritagelse efter konkurrenceloven § 8, stk. 1.

32. Der gælder ingen undtagelser eller fritagelser i henhold til EU-regler, jf. § 4, og aftalerne er ikke indgået i koncernforhold, jf. § 5. Aftalerne er ikke omfattet af bagatelreglerne i konkurrenceloven § 7, stk. 1, allerede fordi den samlede omsætning overstiger 1 mia. kr.

## Konkurrencelovens anvendelsesområde

### Konkurrenceloven § 2

33. For at være omfattet af konkurrencelovens anvendelsesområde skal der være tale om aftaler mellem virksomheder, der udøver erhvervsvirksomhed, jf. konkurrencelovens § 6, stk. 1, jf. § 2, stk. 1.

34. Erhvervsvirksomhed omfatter som udgangspunkt "... enhver aktivitet, der resulterer i økonomisk værditilvækst med betydning for konkurrence- og effektivitetsforholdene, medmindre der er tale om myndighedsudøvelse. Dette gælder uanset, om værditilvæksten frembringes i privat eller offentlig regi, og uanset om den pågældende aktivitet giver overskud, er non-profit eller giver underskud...".<sup>3</sup>

35. EF-Domstolen har gentagne gange udtalt, at begrebet virksomhed inden for konkurrenceretten omfatter enhver enhed, som udøver økonomisk virksomhed, uanset denne enheds retlige status og dens finansieringsmåde.<sup>4</sup> Dette gælder også forsikringsvirksomhed<sup>5</sup> og fagforeningers økonomiske aktiviteter. I litteraturen anføres det, at "A workers' organisation is probably not an undertaking, at least as regards its industrial relation activities [forholdet mellem arbejdsgivere og arbejdstagere]".<sup>6</sup> Heraf kan udledes, at en fagforening kan være en virksomhed, som omfattet af konkurrenceretten, når der ikke er tale om arbejdsmarkedsforhold.

36. De produkter aftalerne vedrører, er ulykkesforsikring, familieulykkesforsikring, familieforsikring (bl.a. indbo) og evt. villaforsikring.

37. SID er forsikringstager og optræder som indkøber af kollektiv gruppeulykkesforsikring på medlemmernes vegne. Forbundet administrerer ordningen, jf. den indgåede administrationsaftale om tilmelding, registrering, anmeldelse af skader og præmiebetaling. Erstatningerne udbetales via forbundet eller lokale afdelinger. SID er formidler af de frivillige forsikringer, men påtager sig samtidig en oplysnings- og markedsføringsopgave. SID modtager betaling herfor.

38. SID's indkøb/formidling og administration af disse produkter til medlemmerne er økonomisk aktivitet omfattet af konkurrenceloven.

39. Aftalerne omfatter sådanne aktiviteter, at SID i denne sammenhæng optræder som en virksomhed, der udøver erhvervsvirksomhed og dermed er omfattet af konkurrenceloven, jf. lovens § 2.

## Konkurrencelovens § 3 - løn- og arbejdsforhold

40. Styrelsen finder, at ALKA's aftaler med SID ikke omfatter løn- og arbejdsforhold. Aftalen omfatter en række forhold, der ligger uden for arbejdspladsen og arbejdssituationen (familieulykke, villa og familie), en anden personkreds (hele familien), og de er hverken aftalt eller betalt med bidrag fra arbejdsgiver, ligesom aftalerne ikke er indgået som led i en overenskomst.<sup>7</sup>

41. Aftalerne mellem ALKA og SID er dermed ikke omfattet af konkurrencelovens § 3.

### **Anmelders bemærkninger**

42. Anmelder understreger, at fagforbunds virksomhed er baseret på et solidaritetsprincip, og at etableringen af gruppeordningen er sket ud fra et socialt sigte. Denne form for virksomhed er inden for en fagforenings naturlige opgaver i relation til gruppelivsforsikring.<sup>8</sup>

43. Styrelsen finder, at rådet efter konkurrenceloven ikke har kompetence til afgrænse fagforeningers naturlige opgaver, men kun at vurdere, om forholdet er løn- eller arbejdsforhold som omfattet af konkurrencelovens § 3. Det forhold, at fagforeninger bygger på et solidaritetsprincip udelukker ikke, at der er tale om erhvervsvirksomhed.<sup>9</sup>

44. Styrelsen finder, at anmelders bemærkninger ikke ændrer ved vurderingen.

### **Konklusion**

45. Aftalerne regulerer økonomiske forhold, jf. konkurrenceloven § 2 og er ikke undtaget fra konkurrencelovens kapitel 2, jf. lovens § 3.

46. Aftalerne kan vurderes efter konkurrencelovens kapitel 2.

### **Mulige konkurrencebegrænsninger**

#### **Kollektiv ulykkesforsikring**

47. Alle kontingentbetalende medlemmer af SID er automatisk forsikrede under ordningen. Medlemmerne kan fravælge forsikringen ved indtræden i forbundet og derefter med 1 måneds varsel.

48. SID har, i og med at de repræsenterer godt xx potentielle kunder, en stærk forhandlingsposition over for samhandelsparterne. Den automatiske deltagelse i forsikringsordningen kan begrænse medlemmernes tilskyndelse til at tegne forsikringer af den nævnte art i andre selskaber. Imidlertid er konkurrerende forsikringssselskaber ikke afskåret fra at tegne andre ulykkesforsikringer med SID-medlemmer, ligesom medlemmerne kan vælge forsikringsdækningen fra eller flytte selskab, hvis de måtte ønske det. Ulykkesforsikringer kan normalt kumuleres. At det i aftalen er forudsat, at mindst xx % af SID's medlemmer deltager i ordningen, spiller i denne forbindelse ingen rolle, da det må antages, at dette antal er fastsat af hensyn til præmieberegningen.

49. For så vidt angår den del af anmeldelsen, der angår den kollektive ulykkesforsikring, er det styrelsens opfattelse, at der ikke sker en sådan markedspåvirkning, at der er tale om en konkurrencebegrænsning, som er omfattet af § 6, stk. 1.

#### **De individuelle forsikringer**

50. SID-medlemmer, der er forsikrede under den kollektive ulykkesforsikringsordning, har ret til at tegne individuelle forsikringer i ALKA på favorable vilkår. Benyttelse af denne ordning er frivillig for medlemmerne.

51. Fordelene ved at tegne individuelle forsikringer hos ALKA er ikke betinget af nogen eksklusiv- eller præferencebestemmelser. Aftalen kan dog tilskynde medlemmerne til at vælge ALKA-forsikringer fremfor forsikringer i andre selskaber. Dette kan betyde, at andre selskaber forhindres i at få fat på ALKA-medlemmerne. Imidlertid viser tal fra ALKA, at kun xx SID-medlemmer har benyttet sig af muligheden for at tegne den supplerende familieulykkesforsikring, at xx har tegnet familieforsikringen, og at xx har tegnet villaforsikringen.

52. Styrelsen finder, at aftalen om tegning af individuelle forsikringer med ALKA's markedsandel på under 3 % ikke har en sådan markedspåvirkning, at der er tale om en konkurrencebegrænsning omfattet af § 6. Der er herved lagt vægt på, at max. xx % har benyttet sig af muligheden. Aftalen forhindrer ikke andre forsikringsselskaber i at give SID-medlemmerne favorable tilbud.

### **Opsigelsesvarslerne**

53. Aftalen om tegning af individuelle forbundsforsikringer er gyldig så længe aftalen om kollektiv ulykkesforsikring er i kraft, men kan opsiges selvstændigt.

54. Aftalen om kollektiv ulykkesforsikring og aftalen om tegning af individuelle forbundsforsikringer indeholder begge en bestemmelse om opsigelse af aftalen med 6 måneders varsel til en 1. januar. Det betyder, at varslet kan blive op til 18 måneder, hvis parterne ikke får sagt op i rette tid.

55. Aftalen om kollektiv ulykkesforsikring kan kun opsiges af forbundet. Et varsel på op mod 18 måneder kan siges at være konkurrencebegrænsende, da SID herved hindres i at flytte sine forsikringer til et andet selskab, hvis de fik et bedre tilbud. Henset til at forsikringsåret løber fra en 1. januar til en 31. december, at der hver måned kommer oplysninger fra forbundet til ALKA om medlemmernes til- og afgang, at præmien betales hver måned, og at forbundet står for en del af administrationen af ordningen, må der skulle en rimelig periode til at afvikle samarbejdet.

56. Varslet i aftalen om kollektiv ulykkesforsikring ses herefter ikke at være konkurrencebegrænsende.

57. Forbundsmedlemmernes benyttelse af aftalen om tegning af individuelle forbundsforsikringer er frivillig, hvorfor et varsel på op til 18 måneder ikke kan ses at være konkurrencebegrænsende. Heller ikke i den periode hvor varslet gælder, er forsikringstagerne forpligtede til at tegne de pågældende forsikringer, hvorfor aftalen i denne periode kan blive virkningsløs. Forsikringstagerne (medlemmerne) vil alene være bundne af deres individuelle forsikringsbetingelsers bestemmelser.

58. Varslet i aftalen om tegning af individuelle forbundsforsikringer ses ikke at være konkurrencebegrænsende.

### **De øvrige aftaler med andre LO-fagforbund**

59. Vurderingen ændres ikke af, at ALKA har indgået aftaler med 8 andre fagforbund. Forbundsaftalerne er ikke indbyrdes afhængige, og opsigelsesvarslerne går ikke videre end foran beskrevet. Der er ikke efter de oplysninger, der er fremlagt i forbindelse med anmeldelsen, forhold, der tyder på, at de 9 aftaler har en kumulativ virkning, som kan føre til at konkurrencen begrænses. Der er således ikke noget ved aftalerne, der hindrer andre selskaber i at erhverve fagforbundene eller disses medlemmer som kunder med de foran angivne frister og forudsat de har et godt tilbud.

### **4.3. Konklusion**

60. Efter de forhold Konkurrencestyrelsen har kendskab til, er aftalerne ikke omfattet af forbudet i konkurrencelovens § 6, stk. 1. Der vil kunne meddeles ALKA en erklæring om ikke-indgreb efter

konkurrencelovens § 9.

61. Der er herved lagt vægt på, at forbundsmedlemmernes benyttelse af ordningerne er frivillig, og at der er tale om formidlingsaftaler, der ikke antages at have en sådan markedspåvirkning, at der er tale om en konkurrencebegrænsning, som er omfattet af § 6, stk. 1.

---

1 Konkurrencerådet traf den 23. februar 2000 afgørelse i sagen vedrørende ALKA og DFKF. Konkurrencerådet meddelte parterne en ikke-indgrebserklæring i medfør af konkurrencelovens § 9.

2 Finanstilsynet, Statistisk materiale 1998, jf. omsætningsberegningsskema § 7.

3 Konkurrenceloven med kommentarer af Kirsten Levinsen, 1998, s. 31.

4 Se hertil bl.a. Albany, Sag C-67/96 præmis 77.

5 Se hertil Albany, Sag C-67/96, Brentjens, De forenede sager C-115-117/97 og Maatschappij, Sag C-219/97.

6 Bellamy & Child, Common Market Law on Competition, 1993, 2-007.

7 Disse forsikringer kan ikke sidestilles med pensionsordninger, der fx er aftalt mellem arbejdsgivere og udbydere af pensionsordninger. Sådanne ordninger vil efter en konkret vurdering kunne være omfattet af konkurrencelovens § 3, hvis de vedrører løn- og arbejdsforhold.

8 Anmelder henviser til Højesterets dom af 8. maj 1973, U1973.487H, som anerkendte, at det kan være inden for fagforeningers formål at etablere gruppelevsordninger. Et medlem kunne ikke undlade at betale kontingentandel svarende til tvungen gruppelevsforsikring.

9 Se henvisningerne hertil i fx Albany, Sag C-67/96, Brentjens, De forenede sager C-115-117/97 og Maatschappij, Sag C-219/97. Brancheforeninger og andelsselskaber hviler også på et solidaritetsprincip. Der er imidlertid ikke tvivl om, at disse er omfattet af konkurrenceloven.